

## Utbildningsinspektion i Bergfotens skola

Förskoleklass

Grundskola årskurs 1–5

### Innehåll

|                            |   |
|----------------------------|---|
| Inledning .....            | 1 |
| Underlag .....             | 1 |
| Beskrivning av skolan..... | 2 |
| Bedömningar .....          | 2 |

### Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Bergfotens skola och besökt skolan den 4 och 5 december 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka inspektörer som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. De krav på åtgärder som inspektörerna anger i denna rapport framgår även av Skolverkets beslut med anledning av inspektionen. Bedömningarna av kvaliteten och om verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet.

Övergripande information om inspektionen finns publicerad på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se](http://www.skolverket.se)).

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de brister inspektörerna lyfter fram i bedömningen åtgärdas av skolan. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

### Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I skolan intervjuades elever, elevråd, lärare, elevhälsogrupper, resurslaget, rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte även lektioner i samtliga årskurser och verksamheten i förskoleklassen. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

## Beskrivning av skolan

| Bergfotens skola | Antal barn/elever |
|------------------|-------------------|
| Förskoleklass    | 53                |
| Grundskola       | 217               |

Källa: Skolans egna uppgifter december 2007.

Bergfotens skola ligger i ett område med blandad bebyggelse. Skolan består av en byggnad där samtliga klasser har sina klassrum. I samma byggnad finns även slöjdsalar, bibliotek, idrottssal och matsal. Personalen är organiserad i tre arbetsenheter; förskoleklasserna och årskurs 1, årskurs 2 och 3 samt årskurs 4 och 5. Årskurs 4 består av en större klass med 35 elever, övriga årskurser är paralleller och har färre elever per klass. Antalet klasser är elva. Skolan har även i uppdrag från kommunen att ta emot nyanlända elever från andra länder. Enligt skolans egna uppgifter har cirka 30 procent av eleverna invandrarbakgrund i årskurs 1–5. Av samtliga elever på skolan är 60 procent pojkar.

Skolan deltar i den nationella försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan.

Skolans ledningsgrupp består av rektorn, biträdande rektorn för förskolan och fritidshemmet, en intendent och elevvårdssamordnare. Skolans beredningsgrupp (utvecklingsgrupp) består av ledningsgruppen och de tre arbetsenhetsledarna. Arbetsenhetsledarna ingår även i skolans resurslag som består av lärare i svenska som andraspråk, speciallärare och specialpedagog.

Till rektorns ansvarsområde hör även förskola och fritidshem. Kommunens ansvarstagande för skolbarnsomsorgen och förskolan behandlas i den övergripande kommunrapporten.

## Bedömningar

### Samlad bedömning

Skolan bedriver sedan några år tillbaka ett pedagogiskt utvecklingsarbete vilket innebär att lärarna utgår ifrån och sätter upp mål utifrån mål att sträva mot i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och skolbarnsomsorgen (Lpo 94). Genom att mål att sträva mot och mål att uppnå görs tydliga för eleverna blir de därmed mer delaktiga och ökad medvetenhet om det egna lärandet.

Bergfotens skola genomför de nationella ämnesproven i årskurs 5 i svenska, engelska och matematik. Resultaten i dessa ämnen har klart försämrats från 2006 till 2007. I ämnet matematik uppnår enbart 44 procent av eleverna målen och i svenska 56 procent av eleverna målet i de nationella ämnesproven. Detta trots det goda arbete som skolan bedriver i övrigt.

Skolan saknar en samlad bild av elevers kunskapsresultat i de tidigare årskurserna i samtliga ämnen och även i vilken omfattning elever når målen att uppnå i årskurs 5 i samtliga ämnen. Hur eleverna utvecklas i samtliga ämnen har därmed inte analyserats vilket kan vara avgörande för att alla elever ska ges möjlighet att nå de nationella målen i samtliga ämnen.

Skolan visar på varierande arbetssätt och eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över såväl det egna lärandet som över verksamheten i stort. Rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd och anpassning av undervisningen till

varje elevs förutsättningar och behov fungerar på ett bra sätt. Skolan har många elever i behov av särskilt stöd och vilket har ökat under de senaste åren. Det innebär att skolans specialpedagogiska resurser inte räcker till för alla elever och att alla elever i behov av särskilt stöd inte får det.

Elevernas kännedom om målen är god i några ämnen. Skolan har inom det pedagogiska utvecklingsarbetet utarbetat så kallade matriser i ett antal ämnen. Dessa utgör bedömningsunderlag och är ett stöd för eleverna i kännedom om målen.

Skolan arbetar aktivt med förebyggande åtgärder inom området normer och värden. Skolans likabehandlingsplan uppfyller dock inte alla krav som ställs på en sådan plan.

Rektorn är känd och väl förtrogen med skolans verksamhet. Däremot bör rektorns övergripande ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas. Verksamheten utvärderas regelbundet men är inte synligt i skolans kvalitetsredovisning.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen för samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolan ger inte alla elever som behöver det särskilt stöd (4 kap. 1 § skollagen, 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte förordningens krav (3 och 4 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Kvalitetsredovisningen saknar en uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan (3 a § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Svenska som andraspråk anordnas inte i enlighet med förordningen (2 kap. 15-16 § grundskoleförordningen).
- Eleverna ges inte möjligheter att nå de nationella målen i ämnena teknik och hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Inspektörerna bedömer att skolan bör vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat i årskurs 5.
- Skolan bör klargöra målen för utbildningen i skolans samtliga ämnen för elever och föräldrar.
- Elevernas kännedom om elevens val bör förbättras.
- Skolan måste förvissa sig om att särskilt stöd ges till alla elever som har svårigheter i skolarbetet och ges i alla ämnen.
- Skolans åtgärdsprogram bör förbättras.
- Skolan bör vidta ytterligare åtgärder för att förbättra elevernas arbetsro.
- Rektors pedagogiska ledarskap bör förbättras.

## Kunskaper

### *Resultat och utvärdering av lärandet*

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) har staten ålagt skolorna ett ansvar för att eleverna i grundskolan uppnår vissa kunskapsmål. Varken läroplanens mål att uppnå eller kursplanerna för grundskolans ämnen gäller emellertid för förskoleklassen.

Förskoleklassen är en del av skolan och det första steget i att genomföra och uppfylla läroplanens mål. Genom förskoleklassen ska övergången från förskola till grundskola underlättas. Därför är det viktigt att förskolans pedagogik med lek, omsorg, skapande och barnets eget utforskande får genomslag i verksamheten och att året i förskoleklassen skiljer sig från åren i grundskolan. Förskoleklassen har en speciell ställning mellan förskolan och åren i grundskolan och ska vara en integrering av de olika kulturerna.

I Bergfotens skola används sedan år 2001 de lokala bearbetningarna av de nationella kursplanerna i svenska, engelska och matematik. De är gemensamma för samtliga grundskolor i Tyresö kommun och innehåller kravnivåer från förskoleklassen upp till årskurs 5.

Personalen i förskoleklassen uppger att verksamheten i förskoleklassen är utformad som "en skola på ett lekfullt sätt på barnens egen nivå och lust". Verksamheten är enligt inspektörernas observationer utformad så att det finns utrymme för lek och skapande. Kravnivåerna i svenska och matematik samt upprättandet av individuella utvecklingsplaner bidrar dock till att fokus läggs på barnets resultat av kunskapsutveckling istället för som lagstiftaren avsett hur verksamheten bidrar till utveckling av barnets olika förmågor och förberedelse för grundskolan. Se vidare bedömning i kommunrapporten.

I läroplanen och kursplanerna för grundskolans ämnen finns mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det femte respektive det nionde skolåret.

I Tyresö kommun genomförs alla grundskolor tester i matematik och läsförmåga i årskurs 3. De genomförs var tredje år och senast 2006 mättes elevernas kunskaper. Resultaten på dessa tester visar att 65 procent av de elever som genomförde testet i matematik 2006 i Bergfotens skola klarade alla fyra minimigränser, vilket är något lägre än genomsnittet i kommunen (68 procent). Testet i läsförmåga år 2006 visar att sju elever (14 procent) av 49 elever inte når målet dvs. bedöms enligt kommunens egna kriterier ha stora svårigheter med läsningen.

De nationella ämnesproven i årskurs 5 används bland annat för att lärare ska ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. I tabell 1 redovisas resultaten för de nationella ämnesproven under perioden 2006–2007. I Tyresö kommuns resultatbok har de nationella ämnesproven för årskurs 5 i kommunens skolor sammanställts och jämförts. Det visar att resultaten för Bergfotens skola i svenska, engelska och matematik förbättrades 2006 och visade på en högre måluppfyllelse jämfört med kommunen totalt. Resultaten har dock försämrats avsevärt år 2007, främst i ämnena matematik (44 procent) och svenska (59 procent). Enligt rektorn beror de försämrade resultaten främst på elevers bristande kunskaper i svenska.

**Tabell 1. Nationella ämnesprov för år 5 i Bergfotens skola Tabellen anger andelen elever i procent som enligt skolans bedömning uppnått målen i ämnesproven.**

|           | År 2005 | År 2006 | År 2007 |
|-----------|---------|---------|---------|
| Svenska   | 88      | 98      | 59      |
| Engelska  | 91      | 96      | 89      |
| Matematik | 89      | 93      | 44      |

Källa: Skolans egna uppgifter.

Skolan saknar vid inspektionsbesöket en samlad bild av elevers kunskapsresultat och i vilken omfattning elever når målen att uppnå i årskurs 5 i samtliga ämnen. I skolans kvalitetsredovisning går inte att utläsa jämförelse av resultat över tid och utvärdering av eventuella åtgärder för att förbättra resultaten. För att bedöma om eleverna är på väg mot målen i de olika ämnena krävs att en skola utvecklar system för att följa elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen. Trots skolans goda arbete uppvisar skolan oroväckande låga resultat att så många elever inte når de nationella målen i svenska, engelska och matematik.

Inspektörerna bedömer sammantaget att det är ett angeläget förbättringsområde för skolan att vända den negativa resultatutvecklingen.

Klasslärarna uppger att de vet i vilken mån eleverna når målen i övriga ämnen, dock med undantag av till exempel musik (se vidare avsnittet Ledning och kvalitetsarbete). Det är nödvändigt att det finns en samlad bild av elevernas resultat på skolnivå som en grund för analys och förbättring av verksamheten i stort. I läroplanen anges att rektorn har ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen. Rektorn håller sig uppdaterad om elevernas utveckling i riktning mot målen genom att ta del av resultaten från de nationella ämnesproven i årskurs 5 och de olika testerna som genomförs i årskurs 3 samt via lärarna och klasskonferenser. Rektorn har däremot ingen samlad bild av hur måluppfyllelsen ser ut i samtliga ämnen i årskurs 5.

I skolans kvalitetsredovisning för år 2006/07 anges att skolans resultat varierar från år till år och att resultaten ligger strax under kommunens genomsnitt, särskilt avseende lästestet och att det lägre resultatet kan bero på andelen invandrarelever som har ett annat modersmål än svenska. Enligt skolan påverkas elevernas brister i läsförståelse också problemlösningssområdet i matematik. Enligt kvalitetsredovisningen avser skolan att genom ett mer medvetet arbetssätt höja läsförståelsen och ta fram individuella utvecklingsplaner. Rektorn uppger i samband med faktagranskningen av skolrapporten att en sammanställning av elevernas resultat görs, men att de inte redovisas i kvalitetsredovisningen 2007.

Lärarna uppger att i den individuella planeringen tillsammans med eleven följer man upp var eleven befinner sig i förhållande till målen. Inspektörerna bedömer att skolan måste göra en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen för samtliga ämnen i årskurs 5.

#### *Innehåll och arbetssätt*

Undervisningens innehåll och omfattning är av avgörande betydelse för att eleverna ska ges förutsättningar att nå målen. I kursplanerna anges syftet med de olika ämnena som mål att sträva mot. Dessa mål anger vilka kunskaper skolan ska sträva efter att eleverna utvecklar och ska ligga till grund för vilken inriktning undervisningen ska ha. I kursplanerna anges även mål att uppnå, dessa beskriver vad eleven minst ska kunna i slutet av femte respektive nionde skolåret. I det så kallade friutrymmet ska läraren använda sin yrkeskunskap och erfarenhet för att

tillsammans med eleverna tolka målen, ta ställning till vilket stoff som ska väljas ut för att konkretisera innehållet samt ta ställning till hur man ska arbeta och organisera undervisningen. Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers rätt till inflytande och påverkan.

Skolan arbetar med att synliggöra kursplanernas och läroplanens mål så att eleverna ska kunna utöva inflytande och vara delaktiga i verksamheten. Målet med arbetet är att styrdokumentet ska vara begripliga för alla parter och underlätta för både lärare och elever att planera och arbeta efter. Som stöd i detta arbete har man utarbetat s.k. matriser som visar olika nivåer i lärandet. Matriser finns för ämnena matematik, svenska, engelska, slöjd, idrott och hälsa samt för normer och värden. Enligt lärarna planerar de undervisningen alltmer utifrån mål att sträva mot än mål att uppnå. Eleverna är delaktiga i arbetet genom att de är med och planerar och får reflektera över sitt eget arbete. Elevernas egna idéer samlas in av lärarna. Som exempel får eleverna komma med idéer om ”formen för hur en bra lektion i engelska ska gå till”, ”vad är en bra text” men också vad eleven själv ska träna på. Enligt skolan är målet att eleven ska få ökat ansvar för sitt eget lärande. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att under intervjuer framkom att föräldrar dock tycker ”att det läggs för mycket ansvar på barnen” och uppger samtidigt att de är oroliga för att deras barn inte klarar av att nå målen i ämnena. De vill att läraren ska styra mer och ställa krav på eleverna. Däremot framkom detta inte från de elever som inspektörerna intervjuade. Inspektörerna vill i detta sammanhang uppmärksamma skolan på föräldrarnas synpunkter i frågan.

Skolan arbetar liksom övriga grundskolor inom kommunen, i alla ämnen utifrån fem ”kärnkompetenser”; ansvar, kommunikation, kreativitet, reflektion, samarbete. De är väl kända av intervjuade elever. Under besök i verksamheten såg inspektörerna goda exempel på hur eleverna ges möjlighet att pröva olika arbetsformer både i de tidigare och senare årskurserna. Inom årskurserna ses även stora skillnader. I några fall genomförs undervisningen utifrån tryckta läromedel och alla elever arbetar med samma sak och på samma tid. Inspektörerna bedömer utifrån vad inspektionen visar att skolans pedagogiska arbete och arbetet med och innebörden av ”kärnkompetenserna” ytterligare kan tydliggöras för föräldrarna.

På varje skola och i varje klass ska lärare tolka de nationella kursplanerna och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen med utgångspunkt i elevernas förutsättningar, erfarenheter, intressen och behov.

Sammantaget bedömer inspektörerna att skolan ger utrymme för varierade arbetssätt och eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet. Undervisning är i huvudsak inriktad mot läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.

#### *Individanpassning och särskilt stöd*

Minst en gång per termin ska läraren och eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till målen i läroplanen och kursplanerna.

Individuella utvecklingsplaner upprättas för alla elever och ligger till grund för utvecklingssamtalen med elever och föräldrar. Föräldrar uppger att de får god skriftlig och muntlig information om vad som händer i skolan. Utvecklingssamtalen

är enligt intervjuade föräldrar, konkreta och tydliga och fokus ligger på elevens egna mål. Föräldrar uppger att de känner sig delaktiga i skolarbetet och barnets kunskapsutveckling. Även intervjuade elever tycker att utvecklingssamtalen är bra. Från och med hösten 2007 ska alla skolor i Tyresö kommun använda sig av den s.k. Skolportalen där respektive lärares bedömning inför utvecklingssamtalet samt den individuella utvecklingsplanen registreras. Föräldrar och elever har access att när de själva vill kunna ta del av denna information.

I författningarna anges att särskilt stöd ska ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Beslut om särskilt stöd ska fattas av rektor. Om det framkommer att en elev behöver särskilda stödåtgärder ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Vid upprättandet av detta ska eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta. Syftet med ett åtgärdsprogram är att ange med vilka metoder och medel skolan ämnar förändra undervisningen så att eleven ges förutsättningar att nå målen.

Skolan har en elevhälsogrupp som består av elevvårdssamordnare (specialpedagog), skolsköterska, skolpsykolog och rektor. Om en elev behöver särskilt stöd tillgodoses detta i första hand inom klassens ram. När läraren och arbetsenheten behöver stöd eller bedömer att de egna resurserna inte räcker till anmäler man detta till elevhälsogruppen. Elevhälsogruppen ansvarar för uppföljningen av särskilt stöd. Rektor fattar beslut om fortsatta insatser och åtgärdsprogram upprättas. På skolan finns också ett resurslag som består av elevvårdssamordnaren, lärare i svenska som andraspråk, speciallärare, specialpedagog. Resurslaget diskuterar elever, resurser och åtgärdsprogram. Gruppen har även en handledande funktion för enskilda lärare i arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Enligt rektorn har antalet elever i behov av särskilt stöd på Bergfotens skola ökat de senaste åren. För att upptäcka elever i behov av särskilt stöd har skolan utarbetat goda rutiner och ett nära samarbete sker mellan personalen och vars kompetens kompletterar varandra. Flertalet elever i Bergfotens skola som riskerar att inte nå målen i framförallt svenska, engelska och matematik ges särskilt stöd. I övriga ämnen får eleverna i regel extra hjälp eller stöd av sin lärare, företrädesvis inom klassens ram. Under inspektörernas besök i verksamheten är det ett antal elever som i små grupper och individuellt får särskilt stöd utanför klassen av lärare men även av personal från skolbarnsomsorgen. Enligt rektorn saknas dock tillräckligt med specialpedagogiska resurser för att tillgodose alla elevers behov av särskilt stöd, vilket även uttrycks av intervjuade föräldrar och lärare. Inspektörerna bedömer att rutinerna för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd och arbetet att skolans arbete med att anpassa undervisningen till varje elevs förutsättningar och behov fungerar på ett bra sätt. Däremot bedömer inspektörerna att skolan måste förvissa sig om att särskilt stöd ges till alla elever som har svårigheter i skolarbetet och ges i alla ämnen vid behov.

I de fall rektorn beslutat att åtgärdsprogram ska upprättas är det lärarens ansvar att göra detta i samverkan med elev och vårdnadshavare. Vid behov medverkar även specialpedagog alternativt speciallärare.

De exempel på åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av visar vilka behoven är och hur de ska tillgodoses. Däremot framgår inte när och hur utvärdering ska ske av resultatet av genomförda åtgärder. Beskrivningarna av åtgärderna kan beskrivas tydligare så att utvärderingen av skolas insatser underlättas. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra åtgärdsprogrammen så att målen både blir konkreta och

utvärderingsbara, samtidigt som de ska relateras till både läroplanens och kursplanernas mål.

### **Normer och värden**

I skolans uppdrag ingår även att aktivt förmedla och hos eleverna förankrade normer och värden som anges i läroplanen. I det uppdraget ingår bland annat att undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och att elevernas inflytande ska öka med ålder och mognad. Vidare ska eleverna ha en skolmiljö där ingen utsätts för diskriminering eller någon form av kränkningar.

I Bergfotens skola finns arbetet med normer och värden beskrivet i skolans kvalitetsredovisning, likabehandlingsplanen samt "Bergfotens plan för en trygg skolbyggnad och skolgård". Som underlag för vilka åtgärder som ska vidtas för en tryggare skola har bl.a. en egen så kallad "Huset-enkät" genomförts i slutet av vårterminen 2007 där eleverna fått svara på vilka platser i skolan och skolgården som de anser vara otrygga. Omklädningsrummen, matsalen och ett antal platser på skolgården nämns av eleverna som mest otrygga. Enkäten har följts upp i klasserna. Arbetet med normer och värden omfattar också olika aktiviteter som kompisvärdar, rastvärdar, fasta platser i matsalen. Skolan har även en "hjälpgrupp" motsvarande "antimobbingteam", klassråd samt elevråd. Enligt eleverna är det tryggt på skolan att de vid eventuella händelser alltid kan vända sig till skolans "hjälpgrupp" som eleverna väl känner till.

I det förebyggande arbetet ingår även att ge barnen insikt om allas lika värde. Värdegrundsfrågor, attityder och kränkningar diskuteras i klasserna men även i mindre flick- och pojkgrupper där eleverna har möjlighet att diskutera frågor och händelser på skolan mer utifrån ett genusperspektiv. Olika former av samarbetsövningar i mindre grupper genomförs också. Till skolans "hjälpgrupp", kan elever vända sig vid eventuella händelser. Inspektörerna bedömer att skolan generellt bedriver ett bra arbete för att ge elever de normer och värderingar som anges i läroplanen.

Under inspektionsbesöket framkom dock från samtliga intervjuade att det är oro och oordning under lektionerna, särskilt i en klass, vilket även observeras av inspektörerna vid besök i undervisningen. Särskilt föräldrar uttrycker en stor oro för om deras barn har möjlighet att uppnå målen i ämnena på grund av den bristande arbetsron. Skolans huvuduppdrag är att ge alla elever en grund för att klara framtida studier och yrkesliv. Det handlar om kunskaper och grundläggande värden. För att klara detta måste studiemiljön präglas av ordning, trygghet och studiero. Enligt rektorn har åtgärder vidtagits, men inspektörerna bedömer det som angeläget att skolan vidtar ytterligare åtgärder mot den bristande studieron så att studiemiljön för alla elever förbättras.

Enligt lagen (SFS 2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever råder det numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Huvudmannen ska enligt lagen bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att

vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar.

I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år. Likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna och den ska utgå från en kartläggning utifrån verksamhetens behov.

Inspektörerna har tagit del av skolans handlingsplan beslutad i februari 2007, som ska motsvara en likabehandlingsplan, vilket den också bör benämnas. Planen tar upp förebyggande åtgärder och åtgärder vid upptäckt av trakasserier och annan kränkande behandling och ansvarsfördelningen gällande utredning och åtgärder. Av planen framgår dock inte vilka insatser skolan kommer att vidta under kommande läsår. Elever har inte medverkat vid framtagandet. Enligt rektorn har föräldrar informerats om och fått möjlighet att diskutera innehållet under ett rektorsråd som är ett möte där föräldrar inbjuds att delta i olika frågeställningar om skolans verksamhet. Skolan har ett aktivt arbete med att förebygga och förhindra alla former av kränkande behandling vilket också gett ett gott resultat.

Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7). Ingen bedömning görs i skolrapporten utan en samlad bedömning av kommunens upprättade likabehandlingsplaner återfinns i kommunrapporten.

## **Ledning och kvalitetsarbete**

### *Styrning och ledning*

Den som är rektor ska ha pedagogisk insikt, förvärvad genom utbildning och erfarenhet och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Det gäller såväl målen att uppnå för eleverna som de mål som anger inriktningen på kvaliteten i undervisningen. Rektorn har således ett uttryckligt ansvar för skolans resultat. För att utöva sitt ledarskap ska rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan, ha utvecklat former för en systematisk kvalitetssäkring och han eller hon ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas i syfte att nå en ökad måluppfyllelse.

Ledningsgruppen i Bergfotens skola består av rektorn, biträdande rektorn, intendenten samt elevsamordnaren. Ledningsgruppen och tre arbetsnedsledare bildar tillsammans skolans beredningsgrupp tillika utvecklingsgrupp som planerar och leder det pågående pedagogiska utvecklingsarbetet med att konkretisera de nationella målen och hur undervisningen ska bedrivas utifrån mål att sträva mot. Organisationen är tydlig och anses som väl fungerande av personalen. Även intervjuade elever och föräldrar har god kännedom om vem som gör vad. Rektorn uppger att styrkan i organisationen är att flertalet personal på skolan arbetar tillsammans och är delaktiga vilket även bekräftas av intervjuade elever och föräldrar. Lärarna beskriver rektorn som en kunnig pedagogisk ledare som de har stöd av i sitt pedagogiska arbete. Lärarna uppger också att hon är väl förtrogen med det dagliga arbetet i skolan vilket även elever uppger för inspektörerna. Enligt intervjuade föräldrar "rör hon sig mycket i skolan" och är "lätt att nå". Inspektörerna bedömer att rektorn som pedagogisk ledare aktivt verkar för skolans pedagogiska utveckling i samverkan med personalen. Däremot bör rektorns ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till de nationella målen förbättras. Mot bakgrund av de förbättringsområden och brister

som inspektionen visar gällande, bedömer inspektörerna att rektorns pedagogiska ledarskap bör förbättras.

#### *Kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning*

Rektorn ansvarar för att en lokal arbetsplan upprättas samt för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och till målen i skolplanen och den lokal arbetsplanen. Bergfotens skolas arbetsplan benämns enhetsplan som för 2007 relaterar till nationella mål och barn- och utbildningsnämndens mål- och kvalitetsgarantier avseende verksamheten samt enhetens åtaganden. Observationer, olika enkäter och trivselintervjuer för både personal, elever och föräldrar sker årligen och som kontinuerligt som följs upp och utvärderas i skolans kvalitetsråd som tar fram förslag till förbättringsområden. Även elevrådet deltar i processen. Dessa bearbetas av skolans beredningsgrupp. I klasserna sker utvärderingar med eleverna och även med personal efter olika teman och aktiviteter. Elevrådet deltar i kvalitetsarbetet.

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola årligen upprätta en kvalitetsredovisning. Den ska fungera som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för ökad måluppfyllelse. Lärare, övrig personal och elever ska medverka vid utarbetandet av kvalitetsredovisningen och vårdnadshavarna ska ges möjlighet att delta.

Skolans kvalitetsredovisning saknar en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder analyser av dessa. Även uppföljning av övriga ämnen och målområden saknas. Inspektörerna bedömer därför att kvalitetsredovisningen måste kompletteras så att även resultaten i engelska samt fler ämnen som kan variera från år till år, ingår. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen inte innehåller alla de delar som förordningen anger. Den kan därmed inte ligga till grund för analys av skolans verksamhet som helhet och fyller inte heller den avsedda funktionen att informera om verksamhet och resultat. Inspektionen att elever inte medverkar i utarbetandet av kvalitetsredovisningen och saknar uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplanen. Sammantaget bedömer inspektörerna att skolans kvalitetsredovisning inte motsvarar förordningens krav

#### *Tillgång till likvärdig utbildning*

Undervisning i svenska som andraspråk ska om det behövs anordnas för elever som bedöms vara i behov av detta. Det är rektorn som beslutar om svenska som andraspråk ska anordnas i stället för undervisning i svenska.

De elever i Bergfotens skola som bedöms ha behov av ämnet svenska som andraspråk får undervisning i grupp i olika omfattning. Det är enligt lärarna en stor del elever som är i behov av svenska som andraspråk. Svenska som andraspråk läses dock inte i stället för ämnet svenska och man följer inte kursplanen för svenska som andraspråk. Inspektörerna bedömer att svenska som andraspråk härmed inte anordnas i enlighet med grundskoleförordningen. Detta måste skolan åtgärda.

Elevers val ska enligt grundskoleförordningen ge eleverna möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper i ett eller flera ämnen. Vidare anges att undervisningen ska vara förenlig med målen i kursplanerna. Styrelsen för utbildningen beslutar om elevers val. I Tyresö är detta delegerat till rektorn. Enligt lärarna ingår elevers val som skapande verksamhet i olika teman och elever uppger att det dels kan det vara

fördjupning i svenska, matematik eller engelska och dels att ”göra klart” uppgifter i vissa ämnen. Under elevintervjuer framkommer däremot att elevens val inte är lika tydligt för eleverna i de olika årskurserna och inspektörerna bedömer att elevens val bör tydliggöras för alla elever.

I Bergfotens skola bedrivs den teoretiska delen av ämnet hem- och konsumentkunskap inom klassen av klassläraren. De praktiska momenten utförs delvis i skolans matsal och dels i hemmen genom att eleverna får i hemuppgift att utföra vissa moment. I den nationella kursplanen för ämnet står att läsa att eleverna i slutet av femte skolåret bland annat ska ”kunna laga mat och arrangera för gemenskap kring måltiden och förstå dess kulturella och sociala värde” och ”kunna samarbeta med andra vid arbete med olika uppgifter”. Inspektörerna bedömer att utformningen och genomförandet av undervisningen i hem- och konsumentkunskap är bristfällig, då praktiska moment är förlagda till elevens hem. Dessa moment genomförs inte under lärares ledning. Detta är inte i enlighet med författningarnas krav där det anges anger att det är skolan som ska ansvara för såväl planering, organisation samt genomförande av elevens utbildning. Inspektörerna bedömer att skolan måste säkerställa att eleverna ges förutsättningar att nå de nationella målen i ämnet hem och konsumentkunskap i årskurs 5.

Det är den kommunala Kulturskolan i Tyresö kommun som ansvarar för musikundervisningen för eleverna i årskurs 3–5 i Bergfotens skola. Rektorn uppger att detta är ett sätt att ge eleverna en undervisning med hög kvalitet något som hon anser omöjligt då skolan saknar lärare med behörighet i ämnet. Enligt rektorn är klasslärarna ansvariga för bedömningen av elevernas resultat i förhållande till de nationella målen. Om detta sker har inspektörerna inte kunnat bedöma då skolan inte har någon systematisk uppföljning av resultaten i skolans alla ämnen.

Bergfotens skola ger inte undervisning i ämnet teknik.

Inspektörerna bedömer att eleverna inte ges förutsättningar att nå de nationella målen i ämnena musik och teknik i årskurs 5.

### **Personal**

Skolans lärare ska ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder.

Lärarna i Bergfotens skola har utom i något enskilt fall utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. På skolan finns även tillgång på personal med specialpedagogisk kompetens.

Rektorn ansvarar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. Skolan har en kompetensutvecklingsplan för hela skolan. Den omfattar det pedagogiska utvecklingsarbetet som tidigare nämnts i rapporten. Lärarna får även andra kompetensutvecklande insatser utifrån skolans behov.

Inspektörerna bedömer att skolan har lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Kompetensutvecklande insatser sker i enlighet med bestämmelserna.

**Lokaler och material**

Inspektörerna har granskat resurser i form av böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel samt läromedel, datorutrustningen och lokaler. Inspektörerna bedömer att de materiella resurserna ger möjligheter att genomföra en tidsenlig utbildning.

| Datum      | Ort       |
|------------|-----------|
| 2008-02-19 | Stockholm |

Marie Wiberger-Svensson

Åsa Rehnberg